

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de 'Leeswijzer profielen Natura 2000 versie 2026', waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

A169 Steenloper (*Arenaria interpres*)

A. Algemeen

1. Kenschets

1.1 Beschrijving

De steenloper is een kleine compacte steltloper (lengte 21-24 cm) met een stevige korte snavel en oranje poten. Het zomerkleed is roodbruin met zwart op de rug, met een opvallende zwart-witte koptekening en borstband. Het winterkleed heeft dezelfde kleurverdeling, maar valer, zonder de roodbruine tinten op de rug. De steenloper broedt circumpolair langs de kusten van Fenno-Scandinavië en in hoog-arctische gebieden in Rusland, Alaska, Canada en Groenland. Het is een wereldburger (kosmopoliet) wat de overwinteringsgebieden betreft, de soort verblijft daarbij echter alleen langs kusten, variërend van onder andere rotskusten, zandstranden en slikkige gebieden

Bron: Saxifraga – Tom Heijnen

in gematigde klimaatszones tot eilanden in de tropen. De tijdens de doortrek in Nederland pleisterende en de overwinterende vogels maken zowel deel uit van de Noord-Europese/West-Afrikaanse flyway-populatie, die broedvogels uit Fenno-Scandinavië en Rusland omvat, als van de Noordoost-Canadese en Groenlandse/West-Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie, waartoe broedvogels uit Groenland en Noordoost-Canada behoren. De in Nederland overwinterende vogels behoren grotendeels tot de Groenlandse en Canadese broedvogels, de vogels uit Scandinavië en Rusland verblijven hier kortstondig tijdens de doortrek.

1.2 Relatief belang binnen Europa

De Noordoost-Canadese en Groenlandse/West-Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie wordt geschat op 200.000-260.000 vogels, waarvan in Nederland 2-4% verbleef tijdens de trektijd en winter in de periode 2015/16-2020/21. De Noord-Europese/West-Afrikaanse flyway-populatie wordt geschat op 44.000-87.000 vogels, waarvan in Nederland 5-10% verbleef tijdens de trektijd in de periode 2015/16-2020/21.

1.3 Aandeel van populatie in Vogelrichtlijngebieden

Het gemiddeld seizoensgemiddelde¹ van de steenloper betrof 5.200 vogels in de periode 2015/16-2020/21, waarvan zich ca. 95% binnen Vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort bevond. Zie paragraaf 4 voor meer informatie over het huidige voorkomen. Zie [de soortpagina op natura2000.nl](#) voor een overzicht van de gebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort.

¹ De som van maandelijkse schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

B. Bescherming

2. Status

Steenloper *Arenaria interpres* (A169). Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn (inwerkingtreding 1981). Voor Vogelrichtlijngebieden in Nederland relevant als niet-broedvogel.

3. Ecologie

3.1 Algemene beschrijving leefgebied

De steenloper is buiten de broedtijd in ons land in hoge mate gebonden aan de getijdengebieden. Tijdens de voorjaars- en najaarstrek worden zeer kleine aantallen steenlopers ook in het binnenland gezien, vooral langs de grote rivieren. Het voedselbiotoop omvat stranden, drooggevalen slikken en platen en dan in het bijzonder de vloedmerken, wervelden en mosselbanken. Daarnaast wordt gefoerageerd op stenige taluds van dijken en havens en pieren, vooral als deze begroeid zijn met wieren. In de loop van de winter, als de darmwervelden verdwijnen, verschuift de verspreiding grotendeels naar dijken en golfbrekers en dit blijft zo tot in het voorjaar. Rustbiotopen en hoogwatervluchtplaatsen van steenlopers worden gevormd door taluds van dijken, havens en pieren, stranden en kwelders. Binnendijs rust de soort in 'wetlands' of op graslanden of bouwland. De rustplaatsen van de steenlopers zijn veelal gering van oppervlak en grenzen aan water.

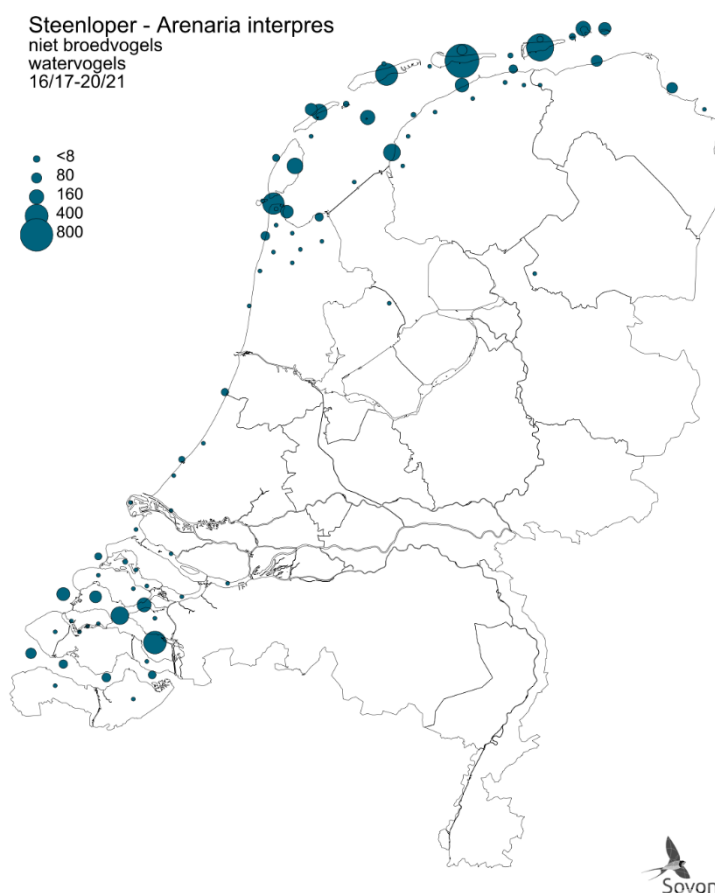
3.2 Voedsel

Steenlopers hebben een opportunistisch en dus veelzijdige voedselvoorkeur, maar hebben een voorkeur voor bepaalde mollusken zoals mossels. Verder vormen wormen, krabbetjes, strandvlooiën, aas en ook voedselresten in de omgeving van bijvoorbeeld patat- en viskramen onderdeel van het menu. In de zomermaanden heeft de soort een sterke voorkeur voor darmwieren (*Enteromorpha*) op het wad.

C. Voorkomen, Staat van Instandhouding, drukfactoren en maatregelen

4. Huidig voorkomen

De op doortrek in Nederland pleisterende populatie van de steenloper, behorende tot de Noord-Europese/West-Afrikaanse flyway-populatie, omvatte naar schatting maximaal 3.400-6.100 vogels in de periode 2015/16-2020/21. Van de Noordoost-Canadese en Groenlandse/West-Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie waren tijdens de doortrek in dezelfde periode naar schatting maximaal 5.000-9.500 vogels aanwezig en in de winter maximaal 4.300-8.500 vogels. Het voorkomen in Nederland is geconcentreerd in het Waddengebied en het Deltagebied. In het Waddengebied verblijven de grootste aantallen op de eilanden. In het Deltagebied zijn de Oosterschelde en Westerschelde van het meeste belang. Langs de Hollandse kust verblijven verspreid kleinere aantallen. Voor meer verspreidingsinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

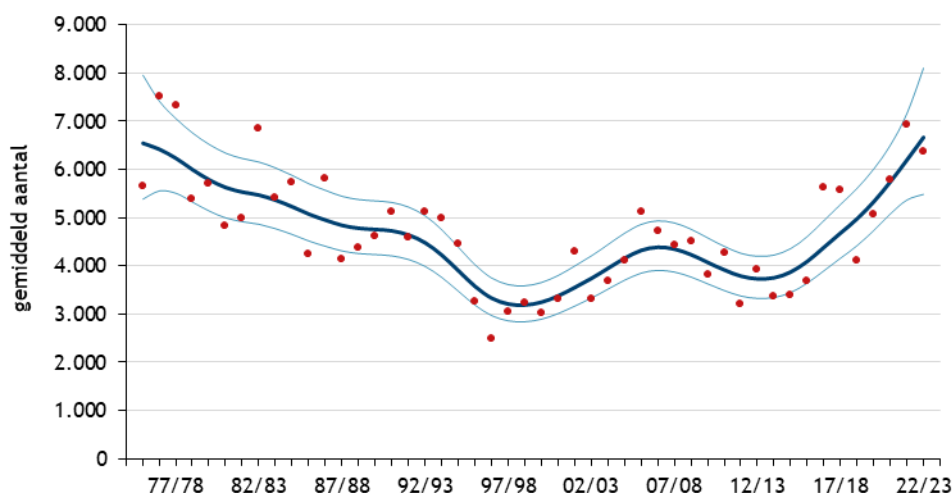
Verspreiding van de steenloper als niet-broedvogel in de periode 2016/17 – 2020/21. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdgebied (cluster van telgebieden).

5. Beoordeling landelijke Staat van Instandhouding

5.1 Trends en ontwikkelingen

De landelijke trend van de steenloper als niet-broedvogel laat op de lange termijn (1980/81-2022/23) een stabiele aantalsontwikkeling zien, op de korte termijn (2011/12-2022/23) een matige toename.

De relatief grote aantallen steenlopers in ons Waddengebied bepalen zowel de landelijke trend van deze soort als die in de internationale Waddenzee. Ondanks zijn opportunisme lijkt de steenloper in de Waddenzee te lijden hebben gehad van het verdwijnen van mosselbanken. De afname van de soort in de Waddenzee in de tweede helft van de jaren negentig, gevolgd door herstel, weerspiegelt het verdwijnen en deels terugkeren van mosselbanken (Leopold *et al.* 2004). De laatste twaalf jaar nemen steenlopers met gemiddeld bijna 5% per jaar opvallend toe in ons land. Deze ontwikkeling vindt plaats in de Waddenzee, waar de aantallen in de laatste jaren groter zijn dan in de afgelopen 35 jaar (Hornman *et al.* 2024). Onduidelijk is de rol die eventuele populatieveranderingen in de broedgebieden spelen bij de aantallen die jaarlijks in Nederland worden waargenomen. Ook weten we weinig over de belangrijkste oorzaken waarom de soort eerder afnam in bepaalde delen van het Deltagebied, zoals in de Westerschelde en de Grevelingen (van Brederode 2018), en op de korte termijn weer een toename laat zien. Voor meer trendinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

De aantalsontwikkeling van de steenloper als niet-broedvogel. Weergegeven is het seizoensgemiddelde in de monitoringgebieden (rode punten), de trendlijn (donkergekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijnen). Deze grafiek is gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni). Merk op dat hoewel de aantalsontwikkeling in de monitoringsgebieden representatief wordt geacht voor de landelijke aantalsontwikkeling, het gemiddeld aantal in de figuur niet direct vergeleken kan worden met het landelijk seizoensgemiddelde (zie 1.3) doordat een (klein) deel van de populatie zich buiten de monitoringsgebieden kan bevinden (zie leeswijzer).

5.2 Beoordelingsaspecten Staat van Instandhouding 2022²

i. Verspreidingsgebied: matig ongunstig

De verspreiding is enigszins afgenomen op basis van een vergelijking van de atlasverspreiding in de tachtiger jaren met recent, zeker in het zuidwesten (Deltagebied; van Brederode 2018). Het aspect verspreidingsgebied wordt daardoor als 'matig ongunstig' beoordeeld.

ii. Populatie: matig ongunstig

De populatie bevond zich in de periode 2014/15-2019/20 onder de stand rond 1980, dus ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn, wat voor steenloper als gunstig niveau voor de populatie dient. Hierdoor is het aspect populatie als 'matig ongunstig' beoordeeld.

iii. Leefgebied: matig ongunstig

De omvang van het leefgebied is per saldo niet gewijzigd maar de kwaliteit van het leefgebied is regionaal verslechterd en is daarom als 'matig ongunstig' beoordeeld.

² Voor een uitgebreide toelichting van de beoordeling van de Staat van Instandhouding in 2022 wordt verwezen naar de bouwsteen (Sovon 2024) en Vogel *et al.* (2021).

iv. Toekomstperspectief: matig ongunstig

De trend was op de korte termijn over de periode 2008/09-2019/20 stabiel. Ten tijde van het opstellen van de Staat van Instandhouding (SvI) was daarom de beoordeling 'matig ongunstig'. Ondertussen is duidelijk dat de soort toeneemt (zie 6.1) en is het toekomstperspectief waarschijnlijk beter als gunstig te beschouwen.

5.3 Landelijke Staat van Instandhouding

De SvI van de steenloper als niet-broedvogel is in 2022 als matig ongunstig beoordeeld (Sovon 2024). De eerdere SvI beoordelingen zijn in dit document opgenomen zodat zichtbaar is hoe deze over de jaren heen veranderd is³.

Aspect	1981	2004	2015	2022
Verspreidingsgebied	gunstig	gunstig	gunstig	matig ongunstig
Populatie	onbekend	zeer ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig
Leefgebied	gunstig	matig ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig
Toekomstperspectief	gunstig	matig ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig
Beoordeling SvI	gunstig	zeer ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig

5.4 Landelijke instandhoudingsdoelstelling

Behoud van de omvang en verbetering van de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor de uitbreiding tot een populatie van ten minste 6.100 vogels (seizoensgemiddelde) (ministerie van LNVN 2026).

6. Drukfactoren

- *Klimaat*: een stijging van de zeespiegel als gevolg van klimaatverandering in combinatie met bodemdaling door gaswinning kan lokaal leiden tot verlies aan leefgebied (Austin & Rehfish 2003, Foppen *et al.* 2016, van Brederode 2018).
- *Verstoring door aanwezigheid*: de gevoeligheid van de steenloper voor verstoring wordt over het algemeen als groot beoordeeld (Krijgsveld *et al.* 2022). Steenlopers rusten vaak op dijktafuds en pieren en accepteren daar echter wel vissers en fietsers en wandelaars op paden. Grote groepen keren redelijk snel terug na verstoring, en vliegen daarbij meestal niet ver weg van de opjaaglocatie als er alternatieven nabij zijn. De impact van recreatie is op een landelijke of regionale schaal vermoedelijk beperkt.
- *Sterfte door infrastructuur*: steenlopers zijn potentieel kwetsbaar voor aanvaringen met hoogspanningslijnen (Buij *et al.* 2020) en windturbines (Sierdsema *et al.* 2020).
- *Verlies aan leefgebied*: in de Zuidwestelijke Delta zijn in de jaren tachtig als gevolg van het afronden van de Deltawerken (en de daardoor verloren peildynamiek) verscheidene gebieden met wadplaten verloren gegaan, waardoor het foerageergebied van wadvogels zoals de steenloper in omvang is afgenomen (Schekkerman *et al.* 1992). Lokaal is ook foerageergebied verdwenen door urbanisatie (Bos *et al.* 2012).
- *Water en kustbeheer*: lokaal is foerageergebied verdwenen door zandsuppleties en kustversterking (van Brederode 2008). Bij de Hondsbossche zeewering verdwenen hierdoor de mosselpakketten.
- *Visserij*: ondanks zijn opportunisme lijkt de steenloper in de Waddenzee te lijden hebben gehad van het verdwijnen van mosselbanken door overbevissing (Cremer & Smit 2009). De afname van de soort in de Waddenzee in de tweede helft van de jaren negentig, gevolgd door herstel, weerspiegelt het verdwijnen en deels terugkeren van mosselbanken (Leopold *et al.* 2004, van Brederode 2018).

³Nieuwere beoordelingen van de Staat van Instandhouding zijn niet altijd één op één te vergelijken met eerdere beoordelingen door verschillen in de systematiek (ministerie van LNVN 2006, Foppen *et al.* 2016, Vogel *et al.* 2021).

Invloeden van buiten Nederland

De in Nederland aangetroffen steenlopers komen van twee flyway-herkomstgebieden. Een deel hiervan overwintert in Afrika (herkomst Fenno-Scandinavië en Rusland), een ander deel in West-Europa, waaronder Nederland (herkomst Noordoost-Canada en Groenland). Door klimaatverandering zijn de overwinteringsarealen van veel steltlopers onderhevig aan veranderingen/verschuivingen. Dit lijkt ook op te treden bij de steenloper (Maclean *et al.* 2008, van Brederode 2018), al is het precieze effect op de aantallen steenlopers die ons land tijdens trek en winter aandoen onduidelijk. Alhoewel de broedpopulatie als geheel niet onder druk staat zijn er in de Baltische regio en in Finland duidelijke afnames te zien, dit als gevolg van waarschijnlijk een toename van de predatiedruk (Keller *et al.* 2020). Voor de grote Zweedse en Noorse populaties is het beeld niet eenduidig. Als geheel is er bij de Noordoost-Canadese en Groenlandse/West-Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie sprake van toename op de lange termijn en bij de Noord-Europese/West-Afrikaanse flyway-populatie van een afname (van Roomen *et al.* 2022).

7. Maatregelen voor beheer, herstel en uitbreiding

Hieronder worden aanbevolen maatregelen genoemd ten behoeve van de soort.

- Sleutel voor het realiseren van voldoende leefgebied voor overwinterende en doortrekkende steenlopers is voldoende (bereikbaar) voedsel, met name mosselen. Het herstel van mosselbanken zoals voorzien in de Waddenzee (ministerie van LNV 2016) zal daarom positieve effecten hebben op de steenloper.
- Daarnaast dienen goede foerageergebieden langs de gehele kust ontzien te worden van negatieve ontwikkelingen zodat er geen foerageergebied verdwijnt. Het betreft grootschalige ingrepen zoals kustversterking en havenontwikkelingen.
- Over het algemeen wordt bij recreatie als afstand tussen de groep vogels en de verstoringsbron een bufferzone van minimaal 100 meter geadviseerd, en bij rustende groepen en op hoogwatervluchtplaatsen tot 500 meter, afhankelijk van de openheid van het habitat en soortsaamenstelling. Bij recreatief gebruik van dijken is de beschikbaarheid van ontoegankelijke pieren en eilandjes die bij hoogwater boven water liggen van belang. Dit geeft vogels alternatieve rustplekken als mensen op de dijk lopen (Krijgsveld *et al.* 2022).

Onderscheid in maatregelen gericht op regulier beheer (instandhouding), preventie of herstel (aanvullende maatregelen om verslechtering te voorkomen of terug te draaien) en/of uitbreiding van leefgebied. Zie de tekst hierboven voor de volledige beschrijving van de maatregelen.

Maatregel	Regulier beheer	Preventie of herstel	Uitbreiding
Herstel mosselbanken		x	
Voorkomen grootschalige ingrepen zoals kustversterking en havenontwikkeling bij goed foerageergebied		x	
Waarborgen rust		x	

8. Bronnen

- Austin G.E. & Rehfish M.M. 2003. The likely impact of sea level rise on waders (Charadrii) wintering on estuaries. *Journal for Nature Conservation* 11: 43-58.
- Becuwe M. 1973. Een ecologische interpretatie van het seizoenale talrijkeidspatroon van de Steenloper, *Arenaria interpres*, in België. *De Giervalk* 63: 281-290.
- Bos D., Büttger H., Esselink P., Jager Z., de Jonge V., Kruckenberg H., van Maren B. & Schuchardt B. 2012. De ecologische toestand van het Eems-estuarium en mogelijkheden voor herstel. A&W-rapport 1759. Programma Naar Een Rijke Waddenzee, Altenburg & Wymenga, Leeuwarden/Veenwouden.
- van Brederode N. 2008. De Hondsbossche Zeewering een bedreigd bolwerk voor Steenlopers. *Limosa* 81: 62-67.
- van Brederode N. 2018. Steenloper *Arenaria interpres*. Pp. 272-272 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Buij R., Jongbloed S., van der Jeugd H., Klop E., Lagerveld S., Limpens H., Meeuwssen H., Ottburg F., Schippers P., Tamis J., Verboom J., van der Wal T., Wegman R., Winter E. & Schotman A. 2018. Kwetsbare soorten voor energie-infrastructuur in Nederland; Overzicht van effecten van hernieuwbare energie-infrastructuur en hoogspanningsleidingen op de kwetsbaarste soorten vogels, vleermuizen, zeezoogdieren en vissen, en oplossingsrichtingen voor een natuurinclusieve energietransitie. Wageningen Environmental Research Rapport 2883.
- Cremer J.S.M., & Smit C.J. 2009. Het dieet van de Steenloper *Arenaria interpres*: een literatuuroverzicht. Rapport C141/09. IMARES Wageningen UR, Texel.
- Foppen R., van Roomen M., van den Bremer L. & Noordhuis R. 2016. De ecologische haalbaarheid van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen voor vogels. Sovon-rapport 2016/51. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M., Koffijberg K., van Oostveen C., van Winden E., Louwe Kooijmans J., Kleefstra R., Vergeer J.W. & Soldaat L. 2024. Watervogels in Nederland in 2021/2022. Sovon rapport 2024/22, RWSrapport BM 24.04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- van de Kam, J., Ens B., Piersma T. & Zwarts L. 1999. Ecologische atlas van de Nederlandse Wadvogels. Schuyt, Haarlem.
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R. P. B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- van Kleunen A., van Roomen M., Janssen J.A.M., Kuiters A.T., van Winden E., Boele A., Schmidt A.M. & van Vreeswijk T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- Koffijberg K., Blew J., Eskildsen K., Günther K., Koks B., Laursen K., Rasmussen L.M., Potel P. & Südbek P. 2003. High tide roosts in the Wadden Sea. A review of bird distribution, protection regimes and potential sources of anthropogenic disturbance. *Wadden Sea Ecosystem* 16. CWSS/TMAG/JMMB, Wilhelmshaven.
- Krijgsveld K.L., Klaassen B. & van der Winden J. 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofdrapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- Leopold M.F., Smit C.J., Goedhart P.W., van Roomen M., van Winden E. & van Turnhout C. 2004. Langjarige trends in aantallen wadvogels in relatie tot de kokkelvisserij en het gevoerde beleid in deze; eindverslag EVA II (Evaluatie schelpdiervisserij tweede fase) Deelproject C2. Alterra-rapport 954. Alterra, Wageningen.
- Macleod I.M.D., Austin G.E., rehfish M.M., Blew J., Crowe O., Delany S., Devos K., Deceuninck B., Günther K., Laursen K., van Roomen M. & Wahl J. 2008. Climate change causes rapid changes in the distribution and site abundance of birds in winter. *Global Change Biology* 14: 2489-2500.
- Ministerie van LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Ministerie van LNV. 2016. Natura 2000-beheerplan Waddenzee Periode 2016-2022.
- Ministerie van LNV. 2026. Natura 2000 Doelendocument 2026; vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Den Haag.
- van Roomen M., Citegetse G., Crowe O., Dodman T., Hagemeijer W., Meise K. & Schekkerman H. (eds.). 2022. East Atlantic Flyway Assessment 2020. The status of coastal waterbird populations and their sites. Wadden Sea Flyway Initiative p/a CWSS, Wilhelmshaven, Germany, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands, BirdLife International, Cambridge, United Kingdom.

Schekkerman H., Meininger P. & Meire P. 1992. Watervogels en de Oosterscheldewerken. De Levende Natuur 93: 147-152.

Sierdsema H., Foppen R., van Els P., Kampichler C. & Stahl J. 2021. Achtergrond document windenergie gevoeligheidskaart vogels. Sovon-rapport 2021/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vogel R., Foppen R., van den Bremer L., van Turnhout C.A.M. & van Roomen M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vogel R., Zoetebier D., van Winden E., Sierdsema H., Foppen R. & van den Bremer L. 2024. Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang. Sovon-rapport 2024/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2024. Bouwsteen Steenloper niet-broedvogel.
<https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/22023>. Geraadpleegd op 10/02/2025.